

ANMELDELSE

Nuruddin Farah tar oss med til ulike norsk-somaliske miljøer i en flerstemmig roman.

I terrorismens tidsalder

Gjennom mange tiår har den somaliske forfatteren Nuruddin Farah vært blant de fremste kandidatene til nobelprisen, men han har undervise mottatt andre prestisjefylte priser. Han skriver både noveller, romaner, skuespill og essays, og er en tydelig stemme i kampen mot diktatur og undertrykking i religionens navn. Etter som han har vært i eksil siden 1970-tallet, er han i stand til å se det somaliske samfunnet fra både innsida og utsida. Hans store prosjekt går ut på å utforske den somaliske diasporaens vilkår i terrorismens tidsalder.

Farah blei utgitt på norsk allerede på 1980-tallet, og Aschehoug forlag fullførte i 2013 den storslåtte trilogien «Lenker», «Knuter» og «Knokkelkors». Når interessen for hans forfatterskap nå er tatt opp igjen med «Nord for daggry», er det utvilsomt fordi romanen for det meste er lagt til Oslo. Alle hovedpersoner har bakgrunn fra Somalia, men de har enten levd her i mange tiår eller har kommet nylig som asylsøkere. Til de første hører det eldre ekteparet Mugdi og Gacalo, der han er en intellektuell eksambassadør som mest sysler med å oversette en roman fra norsk til somali. De bor på vestkanten, deres nærmeste venner er norske, de mestrer sitt nye språk til fulle og er kulturmuslimer slik andre regner seg som kulturkristne. Slik har de ytterst få berøringspunkter med dem som lever mer isolert fra majoritetssamfunnet og er sterkere bundet til religiøs tro og normer. Det er altså mulig å være norsksomalier på mange forskjellige måter, og det er dette spenningsforholdet som er bokas omdreingspunkt. Vi får høre ulike stemmer, ofte med framtrepende dissonans.

Sjøl om boka er skrevet i tredjeperson, er det gjennom Mugdis stemme vi møter et sympatisk, men ikke ukritisk, bilde av deres nye hjemland. Ikke minst har Gacalos liv en tydelig undertone av fremmedgjøring, både fysisk og psykisk, som ender i den verst tenkelige tragedie. Mugdi viser også til likhetene mellom ytterliggående islamis-

ROMAN
Nord for daggry
Nuruddin Farah
Oversatt av Knut Ofstad
Aschehoug
2025, 335 sider

Det finnes veier til frigjøring.

KANDIDAT: Farah nevnes ofte som nobelpris-navn. Her i Oslo i 2023.

FOTO: RIKKE LØE HOVDAL

ter og høyreekstreme rasister. Han har levd lenge nok i Norge til å vite fra hvilken kant terrorhandlinger pleier å komme.

Med ett brytes det som tilsynelatende er ei fortelling om stabilitet og «integrering». I tillegg til en datter, har paret en sønn, Dhaqaneh, som helt uten forvarsel reiser til Somalia, der han tar mange uskyldige med seg i døden som jihadistisk sjømordsbomber. Farah griper ikke dette ut av lufta, i 2014 blei hans søster, som jobbet for Unicef, drept av terrorister i Kabul.

Mugdi kjenner mer sinne enn sorg over sønnens ugjerninger, mens Gacalo ser det som en plikt å hente hans enke og hans to stebarn til Norge. Men Waylia går knapt ut av leiligheten på Grønland, isolerer seg fra det norske samfunnet, fordømmer barnas avvik og innleder et forhold til en religiøs veileder som ikke går av veien for å straffe sønnen med belteslag. Samtidig er vi vitne til hvordan de to barna oppdager en nødhavn hos besteforeldrene, der de finner rollemodeller for trygghet, toleranse og rett til å stille kritiske spørsmål. Naciim briljerer på skolen og får en bestevenn og en kjæreste utenfor det somaliske miljøet. Saafis sti er mer kronglete, men hun unngår arrangert ekteskap og skaper til slutt sin egen arbeidsplass. Budskapet er klart: Det finnes veier til frigjøring.

Men hvor trygge kan de egentlig være? To norsk-somaliske ungdommer blei drept på Utøya i 2011, i romanen er en av dem barn av Mugdi og Gacalos datter. I «Nord for daggry» borer Farah dypt og nådeløst i alt han mener lever videre av religiøs fundamentalisme, kvinneundertrykking og klanmentalitet i enkelte norsk-somaliske miljøer. Som norsk leser synes jeg at han iblant er for ivrig – sikkert didaktisk ment – etter å hogge kontraster i stein, sjøl om han også har et våkent øye for norsk dobbeltmoral, arrogante asylmyndigheter og forestillinger om at rasisme knapt finnes her hjemme.

Når Farah etter min oppfatning kommer tettere inn på sine personer i flere tidligere bøker, er det sikkert fordi han er mer fortrolig med det somaliske enn det norske samfunnet, sjøl om han er godt innlest og gir oss ei kildeliste. Romanen er gjennomgående dialogdrevet, men iblant taler personene mer til oss med lærerstemme enn seg imellom. Men Farah rører også denne gang ved så mye sårt og viktig, og tramper på så mange ømme tær, at det er all grunn til å ønske Knut Ofstads gode oversetting velkommen. Og forfatteren kan i hvert fall ikke beskyldes for la være å «tørre å ta debatten», som det heter.

Tore Linné Eriksen
bokmagasinet@klassekampen.no

ÅRETS KÅTESTE BOK?

«... en pinlig ærlig, morsom, kompromissløs og nådeløst kroppslig bok»

GABRIEL MORO, VG

«... potensiale til å bli en feministisk klassiker»

HANNE KRISTIN WOLDEN,
KLASSEKAMPEN

VG

